

Peeter Puusemp 60

PEETER PUUSEMP sündis 4. veebruaril 1947. a. Mäekülas Sadala vallas Tartumaal (praegu Torma vald, Jõgevamaa). Tema isa AUGUST töötas õpetajana Sadala 7-klassilises koolis, ema ELGA oli kodune. Isa arreteeriti 1950. a. kevadel, kuid mõne aja pärast siiski vabastati. Kuna eelnevatel aastatel oli terve rida lähisugulasi represseritud, siis peale perepea vabanemist otsustati edasiste tülitamiste vältimiseks põgeneda Sadala kandist. Järgnevalt elati mitmel pool Eestis, põhiliselt Tartu ümbruses. 1952. a. ema suri ja isa kasvatada jäi neli eelkooliealist last – lisaks Petrile oli peres veel kolm tütart.

1954. a. läks PEETER PUUSEMP Unipiha algkooli esimesse klassi. Teise klassi ja pool õppeaastat kolmandast klassist õppis ta juba Luke algkoolis. 1957. a. algul vabanesid tema emapoolsed vanavanemad – vanaisa vangilaagrist Irkutski oblastist, vanaema küüditatult Novosibirski oblastist. Sellest ajast alates kasvas PEETER oma vanavanemate juures oma sünnikülas, kuid naabertalus (ema ja isa olid tal pärit kõrvaltaludest). Koolis hakkas ta käima Sadala 7-klassilises koolis. Kuna koolis oli lapsi palju, laiendati Sadala kool tasapisi keskkooliks. Nii lõpetaski PEETER PUUSEMP 1965. a. Sadala keskkooli kolmanda ja viimase lennu, sest õpilaste vähenemise tõttu muudeti kool taas põhikooliks.

Kuna keskkooli viimastes klassides süvenes PEETER PUUSEMPal huvi matemaatika vastu, siis astuski ta 1965. a. õppima Tartu Riiklikku Ülikooli matemaatika osakonda. Kolmandal kursusel olles hakkas ta käima dotsent JAAK HIONI algebraseminaris. Ka diplomitöö kirjutas P. PUUSEMP J. HIONI juhendamisel. Diplomitöös kirjeldas ta mitmete lihtsamate lõplike rühmade endomorfismi-poolrühmad. Ülikooli lõpetamise järel suunati PEETER PUUSEMP tööle TRÜ algebra ja geomeetria kateedri assistendiks. Assistendina andis ta lineaaralgebra ja analüütilise geomeetria harjutustunde matemaatika ja füüsika eriala üliõpilastele ning juhendas ka üliõpilaste algebraringi.

Assitendina töötas P. PUUSEMP poolteist aastat. Siis tekkis võimalus astuda aspirantuuri ning alates 1971. a. detsembrist sai temast algebra ja geomeetria kateedri aspirant. Kandidaativäitekirja hakkas P. PUUSEMP koostama dotsent J. HIONI juhendamisel. Uurimisteenaks valis ta rühmade ja nende endomorfismipoolrühmade vaheliste seoste uurimise. Aspirantuuriaja lõpuks 1974. a. detsembris oli väitekirja käsikiri valmis. Ent juhendaja J. HION ei suutnud seda läbi lugeda mitme aasta jooksul ja nii toimus selle kaitsmine aastaid hiljem.

Pärast aspirantuuri lõpetamist töötas P. PUUSEMP ajutiselt TRÜ teoreetilise mehaanika kateedri assistendina, kuna korteri-probleemide tõttu venis tema töölesuunamine. Alates 1975. a. 1. veebruarist on PEETER PUUSEMP Tallinna Tehnikaülikooli teenistuses. Ta suunati tööle majandusmatemaatika kateedri assistendiks. 1981. a. alguseks oli tema juhendaja dotsent J. HION jõudnud 1974. a. lõpuks valminud väitekirja läbi lugeda ja nii kaitseski PEETER PUUSEMP selle sama aasta detsembris Valgevene NSV Teaduste Akadeemia Matemaatikainstituudis ning talle omistati füüsika-matemaatika teaduste kandidaadi kraad. Juba järgmisel aastal valiti P. PUUSEMP vanemõpetajaks ja 1983. a. dotsendiks. Oma kandidaativäitekirjas tuletas ta mitmeid seoseid rühmade ja nende idempotentsete endomorfismide vahel ning tõestas paljude lõplike rühmade klasside (lõplikud Abeli rühmad, Miller-Moreno rühmad, mõningad Schmidti rühmad) määratavuse nende endo-

morfismipoolrühmade abil kõigi rühmade klassis.

Majandusmatemaatika kateedris töötades jätkas P. PUUSEMP teadustööd ja avaldas terve rea artikleid, milles jätkas aspirantuuri ajal valitud temaatikat. Samal ajal osales ta paljude õppevahendite koostamisel. Koos JÜRI LAMPI ja PAUL TAMMELAGA kirjutas ta TTÜ majandusteaduskonna üliõpilastele neljaosalise õpiku „*Abiks majandusmatemaatika õppijaile I-IV*“ (1979-1987). Seejärel avaldas ta TPI rotaprintidil kuueosalise „*Kõrgema matemaatika ülesannete kogu I-VI*“ (1988-1992). Lisaks tuli regulaarselt koostada ka metoodilisi juhendeid kaugõppeüliõpilastele.

Aastal 1992 toimus Tallinna Tehnikaülikoolis üleminek uutele õppekavadele ja toimusid ka mitmed struktuurimuudatused. Selle käigus vähenes majandusmatemaatika kateedris üldine õpetamiskoormus ning seetõttu asus PEETER PUUSEMP 1992. a. sügissemestrist tööle TTÜ matemaatika kateedri dotsendina. Aastal 1997 valiti ta matemaatikainstituudi algebra ja geomeetria professoriks, aga ka matemaatikainstituudi direktoriks. Neil ametipostidel töötab ta senini.

Aeg on näidanud, et instituut on valinud õige mehe oma juhiks. Direktori tööd on PEETER PUUSEMP pidanud tegema olukorras, kus instituut on oma tagasihoidliku õppetulemustega olnud ülikooli pidev peksupoiss. Tema juhtimisstiil on olnud väärikas ja rahulik. Pole näinud teda vihastamas ega ägedaid sõnu loopimas. Kui ütleb midagi kriitiliselt, siis teeb seda leebe huumoriga. Kõiki probleeme on lahendatud mõistlikult. Nagu kogemused näitavad, mõjub sageli präänik paremini kui piits. Ja seda printsiipi on ka P. PUUSEMP püüdnud jälgida. Võib-olla on ta liiga heatahtlik, kuid seda viga saab ka parandada.

Matemaatikainstituudis töötades on PEETER PUUSEMP lugenud mitmeid erinevaid kursusi: lineaaralgebra, üldalgebra alused, tensorarvutus, diskreetne matemaatika ja operatsioonianalüüs. Kõigi õpetatavate ainete kohta on ta koostanud õpikud¹ või internetis

¹*Tensorarvutus*. Tallinn, TTÜ, 1996; *Lineaaralgebra*. Tallinn, Avita, 2000; *Graafiteooria elemente*. Tallinn, TTÜ, 2000; *Üldalgebra alused*. Tallinn, TTÜ, 2002.

avaldatud loengukonspektid. Samal ajal on ta juhendanud üliõpilaste matemaatikaseminare ja instituudi õppejõudude seminari. Tema juhendamisel on kaitstud üks magistritöö ja kaasjuhendamisel üks doktoritöö (ALAR LEIBAK *Voronoj teooria aditiivsest üldistamisest täiuslikele vormidele üle algebraliste arvukorpuste*, 2006). Praegu on tema juhendamisel doktoritöö kirjutamist lõpetamas TATJANA TAMBERG Tallinna Ülikoolist.

PEETER PUUSEMP on tegelenud pidevalt teadustööga. Talt on ilmunud käesolevaks ajaks 50 teadusartiklit ja mitmed on ilmunisel. Tema artikleid on ilmunud rahvusvaheliselt tunnustatud ajakirjades *International Journal of Algebra and Computations*, *Fundamental and Applied Mathematics*, *Journal of Nonlinear Mathematical Physics*, *Journal of Mathematical Sciences* jne. Ta on kirjutanud peatüki raamatule *Focus on Group Theory Research* (Nova Science Publishers, 2006). P. PUUSEMP on osalenud ja tutvustanud oma uurimistulemusi paljudel rahvusvahelistel konverentsidel (Zürich 1994, St.-Petersburg 1995, Moskva 1998 ja 2004, Braga 1999, Wisla 2000, Bialystok 2001, Kiiev 2002, Porto 2002, Karlstad 2004, Denver 2005, Lund 2006, Göteborg 2007). Ta on organiseerinud ka vabariiklikke algebrakonverentse (Nelijärve 2005, Viinistu 2008).

PEETER PUUSEMP on aktiivselt osalenud Eesti matemaatilises elus. Ta on korduvalt olnud Tallinna Ülikooli matemaatika lõputööde kaitsmiskomisjoni liige ja oponeerinud magistritöid. Ta on Eesti Matemaatika Seltsi juhatuse liige ja seltsi asepresident. P. PUUSEMPa organiseerimisel on toimunud kahed Eesti Matemaatika Päevad (Jõulumäel 1998 ja Jõekäärus 2004). Ta on toimetanud EMSi aastaraamatuid (1999, 2005).

Professor P. PUUSEMPa algatusel ilmus TTÜ 90. aastapäevaks TTÜ matemaatikainstituudi ajaloo /360-leheküljeline) kogumik, mille koostamistöö on ta teinud praktiliselt üksi. Tema on organiseerinud ka matemaatikainstituudi nimekate õppejõudude ANTS SÄREVI ja ARNOLD HUMALA 100. sünnipäevale pühendatud mälestamis-seminarid vastavalt 2002. a. ja 2008. a.

PEETER PUUSEMPa hobiks on memuaarse ja ajaloolise kirjan-duse lugemine ning oma kodutalu korrastamine Sadala Mäekülas.

Seal veedab ta oma kevadised ja sügisesed nädalalõpud, koos perega suvevaheajad ning võtab aeg-ajalt vastu oma sõpradest külalisi.

PEETER PUUSEMPal on tütar Piret ja poeg Peeter. PIRET lõpetas Tallinna Ülikooli gümnaasiumi matemaatikaõpetaja kutsega, kaitses sealsamas teadusmagistri kraadi ja töötab matemaatikaõppejõuna Eesti Mereakadeemias. Poeg PEETER on Tartu Ülikooli matemaatika eriala magistrant. Kuna algklassidega töötav abikaasa ANETTE õpetab ka matemaatikat, siis on toimunud perekonna täielik matematiseerumine.

Kolleegide nimel FREDERIK VICHMANN